

บทที่ 6

จิตวิทยาากลุ่มเกสตัลต์ (Gestalt Psychology)

เนื้อหา

- จุดมุ่งหมายของจิตวิทยาเกสตัลต์
- ผู้ก่อตั้งจิตวิทยาเกสตัลต์
- แนวคิดของแม็ก เวอร์ไทเมอร์
- แนวคิดของเคิร์ต คอฟฟ์ก้า
- แนวคิดของวูฟแกง โคลเลอร์

จุดมุ่งหมายของจิตวิทยาากลุ่มเกสตัลต์

จิตวิทยาเกสตัลต์นี้เกิดขึ้นมาจากผลงานของแม็ก เวอร์ไทเมอร์ (Max Wertheimer) วูฟแกง โคลเลอร์ (Wolfgang Kohler) และเคิร์ต คอฟฟ์ก้า (Kurt Koffka) เหมือนกับจิตวิทยาสาขาใหม่ ๆ ทั้งหลาย ทฤษฎีกลุ่มเกสตัลต์ได้มีส่วนในการที่จะช่วยตอบปัญหาเก่า ๆ บางอย่างทางจิตวิทยา และชี้ให้เห็นถึงปัญหาใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังปฏิเสธการวิเคราะห์ทางจิตวิทยาที่ไม่ตรงเป้าหมายในสมัยนั้น และได้หันมาสนใจปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวที่ประสบกันในชีวิตประจำวัน โดยเน้นถึงการรับส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อย นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้เริ่มการทดสอบเพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับการรับรู้ เช่น ภาพที่เกิดขึ้นหลังจากที่ใช้สายตาเพ่งมองบางสิ่งบางอย่างเป็นเวลานาน ๆ การเคลื่อนที่ของลูกตา นักจิตวิทยาที่มีความเชื่อหรือความสนใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ได้หันมาพิจารณาหรือหลักทฤษฎีของกลุ่มเกสตัลต์ เช่น กฎการร่วมกัน กฎการหยั่งรู้ ในเรื่องจัดตั้งทฤษฎีได้มีผู้เข้าใจจิตวิทยาเกสตัลต์ผิด ๆ และโอกาสในการเข้าใจผิดจึงมีมากด้วย เริ่มแรกทีเดียวผลงานของนักจิตวิทยาทั้งสามคนพิมพ์เป็นภาษาเยอรมัน และเมื่อนานเข้าก็มีบทบาทในประเทศเยอรมันในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง นักจิตวิทยาทั้งสามคนคือ เวอร์ไทเมอร์ โคลเลอร์ และคอฟฟ์ก้า ได้ลี้ภัยไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้ง 3 จึงได้มีโอกาสอธิบายทฤษฎี คือทฤษฎีที่เชื่อแบบเกสตัลต์ให้ได้เข้าใจกันชัดเจนขึ้น ทั้งยังมีกฎและข้อความเป็นภาษาอังกฤษอีกด้วย ความเข้าใจผิดต่าง ๆ เริ่มสลายไป โดยเฉพาะหนังสือของโคลเลอร์ ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มจิตวิทยาเกสตัลต์ไม่ได้ปฏิเสธเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทั้งหมด นักจิตวิทยาชาวอเมริกันมีความรู้สึกันว่า จิตวิทยาากลุ่มเกสตัลต์ไม่ยอมรับวิธีการวิเคราะห์โดยการตรวจสอบทางจิต หมายถึงปฏิเสธการวิเคราะห์ทั้งหมด คอฟฟ์ก้าได้ชี้ให้เห็นว่าที่พวกเขา

การยอมรับข้อคิดเห็นของเกสตัลท์ที่ว่าถ้าจะวิเคราะห์ส่วนรวม โดยการแยกแยะ ออกเป็นส่วนย่อยเพื่อการวิจัยจะทำให้หมดความสำคัญและขาดลักษณะรวม ๆ ไปมากนั้นทำให้การค้นคว้าวิจัยที่ไม่ใช่การวิเคราะห์อย่างแท้จริงไม่เป็นที่ยอมรับในทางจิตวิทยาการทดลอง นักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตัลท์กล่าวอ้างว่า ขนาดของสัดส่วนที่จะมาทำการวิเคราะห์ถือว่าตัดสินใจเอาเองตามความสะดวก ข้อยึดถืออันนี้แตกต่างกับหลักการของวัตสัน ที่มักจะลดส่วนที่เล็กที่สุดมาวิจัย ถ้านักจิตวิทยาจะทำอย่างนี้จะต้องค้นหากฎของการรวมสัดส่วนนั้น กฎของการรวมตัวเหล่านี้ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรง่าย ๆ ต่าง ๆ และบอกว่าจะรวมกันอย่างไร ในขั้นสุดท้ายของพฤติกรรมไม่ถือว่าการเพียงพอในการที่จะเจาะจงแต่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และไม่อิสระถ้าตัวแปรอย่างอื่นเหมือนกันแล้ว จะเข้าใจสถานการณ์ได้ดี ต่อเมื่อได้รู้สิ่งต่าง ๆ ที่มีบทบาทต่อความสัมพันธ์กัน

เกสตัลท์เน้นถึงปรากฏการณ์ที่จะทำให้เป็นการยากสำหรับนักจิตวิทยาที่ยึดถือหลักการตรวจสอบทางจิต ที่จะไม่ยอมรับปรากฏการณ์ที่ได้รับจากผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับการตรวจสอบทางจิตมาโดยตรง ทั้งนี้เพราะรายงานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ได้รับ(Phenomenological Method) มีความหมายโดยตรงไม่ต้องพะวงว่าจะเกิดขึ้นมาจากตัวแปรที่เป็นสิ่งเร้าซึ่งคิดว่าเกิดขึ้นเพราะมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้านั้นมาก่อนแล้ว ดังนั้นรายงานที่มีความหมายในตัวจึงเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้และทั้งนั้นเพราะว่าประสบการณ์ที่ได้รับมาจากปรากฏ การณ์ และยอมรับว่ามัน ถูกต้อง ไม่จำเป็นที่จะแยกแยะออกมาเป็นสัดส่วนเพื่อพิจารณาส่วน ประกอบอีก

บุคคลสำคัญของกลุ่มเกสตัลท์

คานท์	(ค.ศ.1724 – 1804)	}	ผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิด
เบรนต์านโน	(ค.ศ.1838 – 1917)		
เวอร์ไทเมออร์	(ค.ศ.1880 – 1943)	}	ผู้ก่อตั้งแนวความคิด
คอฟฟีกำ	(ค.ศ.1886 – 1941)		
โคเลอร์	(ค.ศ.1887 – 1967)		
เลอร์วิน	(ค.ศ.1890 – 1947)		ผู้พัฒนาแนวความคิด

คานท์ (Kant Emmanuel ค.ศ.1724-1804) ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาโดยที่ได้นั้นว่าการจะรับรู้อะไรต้องออกมาเป็นส่วนรวม คานท์กล่าวว่าเมื่อมองวัตถุต้องเผชิญกับการทำงาน ความจำระยะสั้นจะสูญหายไปถ้าหันความสนใจจากสิ่งที่ต้องการจำเพียงไม่กี่นาที แต่

สำหรับคานท์แบบฉบับที่บังคับประสบการณ์ทางจิตของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ความจำระยะสั้นมีความสามารถในการจำสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบันเฉลี่ย 7 อย่าง ความจำระยะสั้นจะสูญหายไปถ้าหันความสนใจจากสิ่งที่ต้องการจำเพียงไม่กี่นาที นั้นหมายถึง Space และ Time ไม่ได้เกิดขึ้นหรือมีการเรียนรู้โดยประสบการณ์ แต่เกิดขึ้นเองที่จิตหรือประสาทก่อนหน้าที่จะมีการจัดระบบการรับรู้เกิดขึ้นหรือสามารถรู้ได้โดยสัญชาตญาณ

ฟรานซ์ เบรนต์านอ (Franz Brentano) คิดว่าจิตวิทยาแบบเกสตัลท์จะเกิดขึ้นเป็นทางการแน่นอนสืบเนื่องมาจากความต้องการที่จะต้องศึกษาค้นคว้าทางด้านจิตวิทยา เบรนต์านอได้ศึกษาระบบการทำงานหรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่วิจัยศึกษาส่วนประกอบของประสบการณ์ เบรนต์านอถือว่าวิธีการตรวจสอบทางจิตของวันด์เชื่อถือไม่ได้ เบรนต์านอเชื่อว่าคนเราเรียนรู้ได้ต้องมีการฝึกฝน มีการสังเกตการณ์จากประสบการณ์โดยตรง เหมือนกับวิธีการของเกสตัลท์

ผู้ก่อตั้งจิตวิทยาเกสตัลท์

การตั้งทฤษฎีเป็นทางการของเกสตัลท์ เป็นผลงานโดยตรงของเวอร์ไทเมอร์ จากนั้นมีลูกศิษย์อีกสองคนคือ คอฟฟ์ก้าและโคเลอร์ ซึ่งแต่ละคนช่วยพัฒนาและสร้างผลงานในด้านจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ขึ้น

เวอร์ไทเมอร์ (ค.ศ.1880-1943) อายุมากกว่าทั้งสองคนที่ตั้งจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ ชีวิตการทำงานส่วนมากอยู่ที่แฟรงเฟิร์ต เวอร์ไทเมอร์ไม่ได้เขียนอะไรไว้มากนัก ถ้าเปรียบเทียบกับคอฟฟ์ก้าและโคเลอร์ ซึ่งเป็นคนชอบเขียน ทั้งสามคนได้ร่วมกับโกลส์ตารยพิมพ์วารสารสำหรับจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1938

เวอร์ไทเมอร์ลี้ภัยการเมืองเข้าไปอยู่ในอเมริกาในปี ค.ศ.1933 ทำงานอยู่ที่เมืองนิวยอร์ก จนเสียชีวิตในปี ค.ศ.1943

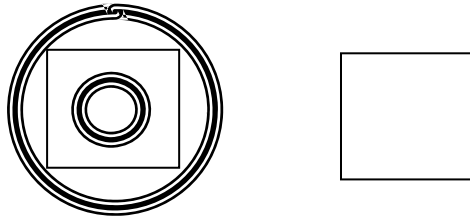
คอฟฟีก้า (ค.ศ.1886-1941) มีผลงานมากกว่าคนอื่น ๆ คอฟฟีก้าได้รับการศึกษาจากกรุงเบอร์ลินซึ่งเป็นที่เกิด ในปี ค.ศ.1910 เริ่มทำงานร่วมกับเวอร์ไทเมอร์และโคเลอร์ นักจิตวิทยาชาวอเมริกันไม่ค่อยจะรู้เรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยาสาขานี้ จึงเชิญให้คอฟฟีก้าเขียนบทความลงในวารสาร Psychological Bulletin ในปี ค.ศ.1922 บทความนี้ได้ชี้แจงและเผยแพร่ผลงานการค้นคว้าของจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ และได้รับเชิญให้ไปสอนที่มหาวิทยาลัยโคแนลในปี ค.ศ. 1924 และที่วิสคอนซินในปี ค.ศ.1927 ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ประจำที่วิทยาลัยสมิธจนกระทั่งเสียชีวิตในปี ค.ศ.1941 ในปี ค.ศ.1935 ได้พิมพ์หนังสือชื่อ Principles of Gestalt Psychology ขึ้น

โคเลอร์ (ค.ศ.1887-1967) เป็นคนที่อายุน้อยที่สุดของทั้งสามคน คนรู้จักโคเลอร์มากกว่าใครเพราะเป็นปากเสียงของจิตวิทยาเกสตัลท์จากหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับทางจิตวิทยาเกสตัลท์ โคเลอร์ได้รับการศึกษาที่เมืองบอร์นและเบอร์ลิน ได้รับปริญญาในปี ค.ศ.1909 ในปี ค.ศ.1931 ได้รับเชิญให้ไปศึกษาซิมแพนซีที่เกาะแคเนรีและไปติดสงครามอยู่ที่นั่น 7 ปี และได้มีโอกาสกลับไปเยอรมันและทำงานอยู่ที่เบอร์ลินจนกระทั่งปี ค.ศ.1935

โคเลอร์เคยสอนชั่วคราวที่มหาวิทยาลัยคลาร์กและมหาวิทยาลัยฮาวาร์ดในปี ค.ศ. 1925-1926 ได้พิมพ์หนังสือจิตวิทยาเกสตัลท์ในปี ค.ศ.1929 เป็นหนังสือที่เขียนละเอียดและชัดเจนในจิตวิทยาสาขานี้ โคเลอร์ได้ลี้ภัยการเมืองไปอยู่อเมริกาตั้งแต่ ค.ศ.1935 และไปสอนที่วิทยาลัยเอ็ดเวิร์ดนอร์ จนกระทั่งปลดเกษียณโคเลอร์ได้เขียนหนังสืออีกหลายเล่ม เช่น The Place of Value in a World of Facts (1938). Dynamics in Psychology (1940) และเขียนร่วมกับ Haus Wallach "Figural After Effects" (1944)

เจตคติของจิตวิทยาเกสตัลท์ ที่มีต่อส่วนรวมเป็นหัวข้อที่เข้าใจยากที่สุดในบรรดาจิตวิทยาต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรพยายามทำความเข้าใจให้ดีเสียก่อน ความแตกต่างระหว่างทั้งหมด (whole) และผลรวมของส่วนย่อย (sum of the parts) นั้นไม่ใช่ของใหม่ ลافلเอล (Lavelle) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ตั้งแต่ 600 ปีก่อน ค.ศ. ว่าผลรวมของส่วนย่อยต่างจากทั้งหมด แต่สกินเนอร์แย้งว่าคำถามที่ถามว่าผลรวมของส่วนย่อยจะต่างจากผลรวมทั้งหมดหรือไม่นั้นเป็นคำถามที่ไม่สำคัญ อย่างไรก็ตามมีนักจิตวิทยาผู้หนึ่งคือไวส์ (Weiss) ได้เขียนบทความแสดงให้เห็นว่า $1+1 \neq 2$ และเป็นปัญหาที่น่าคิด มีนักจิตวิทยามากมายสนใจและค้นคว้าศึกษาปัญหานี้มากเหมือนกับปัญหาจิตกับกาย เพื่อจะหาความจริงเรื่องนี้

เวอร์ไทเมอร์ ได้เน้นถึงโครงสร้างของประสบการณ์ว่ามีโครงสร้างเหมือนบ้านธรรมชาติของมนุษย์ เกี่ยวกับการรับรู้ของมนุษย์ต้องมีโครงสร้าง โครงสร้างของประสบการณ์มีลักษณะโครงสร้างที่แตกต่างกันมีเอกลักษณ์ของมันเอง ถ้าโครงสร้างเดียวกันไปปรากฏในที่

รูปแสดงการรับรู้ที่ต่างกันเมื่อรูปสี่เหลี่ยมปรากฏในที่ใดที่หนึ่งของส่วนรวม

ฮาร์ทแมน (G.W. Hartman ค.ศ.1935) ได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างกันของการมองโลก ความเห็นอันหนึ่งเห็นว่าโลกนั้นประกอบด้วยส่วนที่เป็นอิสระประกอบกันขึ้นเป็นโลกของความจริง ส่วนความเห็นอีกอย่างหนึ่งเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและไม่มีระบบใดที่เป็นอิสระ สำหรับเกสตัลท์ไม่มีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างนั้น แต่ค่อนข้างจะเชื่อในความเห็นอันที่สอง ฮาร์ทแมนยอมรับว่ามีระบบที่จะตัดสินได้ว่าเป็นอิสระสำหรับการปฏิบัติ เกสตัลท์ต้องการจะขยายความคิดเห็นทางระบบทางสรีรวิทยาไปสู่ทางจิตวิทยา ฮาร์ทแมนเชื่อว่าชีววิทยาและจิตวิทยาเหมือนกับฟิสิกส์ที่มีปรากฏการณ์ที่ขึ้นอยู่กับลักษณะทั่วไปของขอบเขตทั้งหมด ซึ่งในบางครั้งไม่สามารถบอกได้ว่าขอบเขตของจิตวิทยาหมายความว่าอย่างไร คำถามที่แท้จริงที่ควรจะถามคือความหมายของทั้งหมด ระบบของส่วนย่อยที่ขึ้นอยู่กับทั้งหมดหรือขอบเขตในจิตวิทยาเป็นอย่างไร

อะไรเป็นข้อสำคัญที่ใช้เป็นข้อพิจารณาว่าอะไรเป็นส่วนประกอบของระบบที่แยกออกมาขอบเขตหรือระบบได้แพร่ไปในวงการจิตวิทยา รวมทั้งกลุ่มโครงสร้างทางจิตและกลุ่มพฤติกรรมนิยม ทำให้สูญเสียความสัมพันธ์ที่แท้จริงที่อาจจะได้ให้กฎของจิตวิทยา เกสตัลท์ไม่ปฏิเสธในการที่จะใช้วิธีการวิเคราะห์ถ้ามีความจำเป็นแต่จะใช้เพื่อความมุ่งหมายบางอย่างเท่านั้น ถ้าทำไม่สำเร็จควรวิเคราะห์กันใหม่

นักจิตวิทยาเกสตัลท์มีข้อคิดเห็นว่าส่วนที่เลือกเอามาอธิบายเป็นหน้าที่ของผู้ที่เลือกเอามาว่ายูนิตนั้นขนาดไหน นั่นหมายความว่า อะไรบ้างถึงจะเป็นความหมายรวมของทั้งหมด เช่น ถ้าจะศึกษาการรับรู้ ผู้สังเกตการณ์รายงานว่า เป็น “ต้นไม้” ต้นไม้จะเป็นหน่วยที่จะอธิบายมากกว่าที่จะอธิบายส่วนประกอบของต้นไม้ หรือส่วนย่อย เช่น สีเขียว ต้นสีน้ำตาล จะมีพื้นผิวเป็นอย่างไร อะไรต่าง ๆ สำหรับการวิเคราะห์ต้นไม้ถือว่าเป็นหน่วยที่เห็นจะต้องวิเคราะห์ จะแยกให้ย่อยลงไปอีกแล้วจะให้มีความหมายเหมือนเดิมไม่ได้

กฎของเวอร์ไทเมอร์

หลักการหรือข้อเสนอของเกสตัลท์เป็นที่รู้จักดีในวงการจิตวิทยา คือ หลักการจัดระบบการรับรู้ของเวอร์ไทเมอร์ เวอร์ไทเมอร์เชื่อว่าบุคคลมองวัตถุทำนองเดียวกับมองปรากฏการณ์ของการเคลื่อนไหว คือมองร่วมกันทั้งหมดไม่ใช่มองเป็นกลุ่มของความรู้สึก หลักการอันนี้จะพบได้ในหนังสือตำราจิตวิทยาแทบทุกเล่มในทุกวันนี้เพราะเป็นกฎและข้อบังคับที่มนุษย์จัดระบบการรับรู้

หลักการง่าย ๆ คือการรับรู้และการจัดระบบจะเกิดขึ้นเมื่อได้ยีน ได้เห็นรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ส่วนต่าง ๆ ในขอบเขตของการรับรู้จะเชื่อมโยงกัน และกลุ่มหรือส่วนรวมของส่วนต่าง ๆ นี้จะรวมกันเป็นแบบหรือรูปร่างที่แตกต่างไปจากพื้นฐาน ซึ่งเรียกว่าการจัดเป็นหมวดหมู่ (Perceptual-Organization) นี้เกิดขึ้นทันทีที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คนเราไม่ต้องเรียนรู้ในการที่จะจัดระบบนี้ ซึ่งแตกต่างกับพวกโครงสร้างทางจิต และพวกกลุ่มสัมพันธ์เชื่อมโยงอ้างเอาไว้ว่า จะต้องมีการเรียนรู้

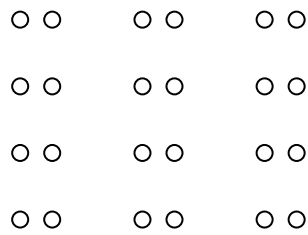
หลักการของจิตวิทยาเกสตัลท์คือหลักการจัดระบบการรับรู้ บุคคลมองวัตถุเช่นเดียวกับการมองปรากฏการณ์ของการเคลื่อนไหว คือมองร่วมกันทั้งหมดไม่ใช่การมองเป็นกลุ่มของความรู้สึก

การรับรู้ของคนเราจะจัดสิ่งที่รับรู้เป็นหมวดหมู่กลุ่มก้อนหรือส่วนรวม คือแทนที่จะรับรู้รายละเอียดส่วนปลีกย่อยของสิ่งต่าง ๆ คนเรากลับรับรู้ในลักษณะที่เป็นส่วนรวมมากกว่าแบบแผนของการรับรู้ดังกล่าวได้แก่ เรื่องของภาพและพื้น (figure and ground) การที่จะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นรูปร่างขึ้นมาได้เพราะเส้นต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นรูปนั้นมาติดกับพื้นหรือการตัดกันของสีก็ได้

สมองทำงานในกระบวนการของการรับรู้ทางสายตาไม่ใช่การเก็บรวบรวมส่วนย่อยของปฏิกริยาต่าง ๆ แต่เป็นระบบการที่ต่อเนื่องกัน หมายถึงในเวลาที่กำหนดส่วนต่าง ๆ จะเกิดปฏิกริยา เกี่ยวพันกัน สัตว์ส่วนที่เหมือนกันหรือมีความคล้ายคลึงกันย่อมจะรวมกันเป็นพวกหนึ่ง สัตว์ส่วนที่ไม่เหมือนกันหรือแตกต่างกันย่อมที่จะไม่รวมกัน ซึ่งจากหลักการนี้คือการจัด

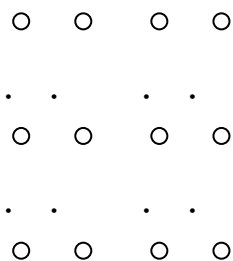
หลักการของเวอริไทเมอรัมีดังนี้

1. กฎของความใกล้ชิด (Proximity) คือการที่คนเราจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ชิดกันให้เป็นภาพเดียวกันหรือหมวดหมู่เดียวกัน ตัวอย่างในภาพ (ก) จะมองเห็นวงกลมเป็นสามกลุ่มหรือสามหน่วย

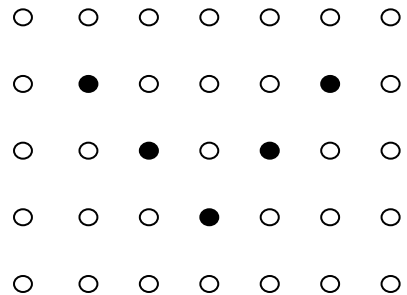

(ก)

2. กฎของความคล้ายคลึง (Similarity) คือ การที่คนเรารับรู้สภาพของเส้นหรือจุดที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเข้าเป็นพวกเดียวกันหรือหมวดหมู่เดียวกัน (ดูภาพ ข และ ค) ในเมื่อวงกลมและจุดต่างปรากฏเป็นพวกเดียวกัน ทำให้มองเป็นแถวมากกว่าจะมองเป็นช่องลงมา

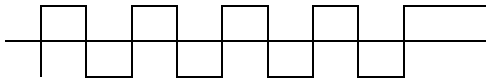
(ข)

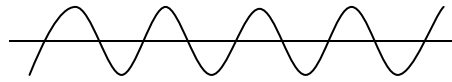
(ค)

3. กฎของความต่อเนื่อง (continuity) การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ต่อเนื่องกันไปตามรูป

1)

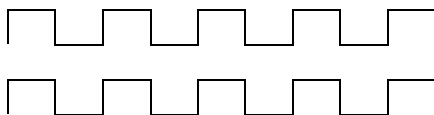

2)

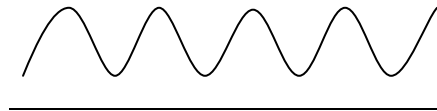

ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงรูปนี้เป็นผลมาจาก

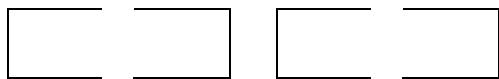
1)

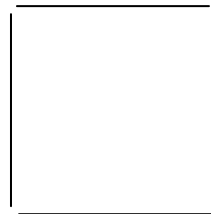
2)

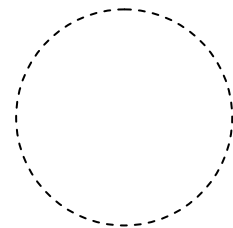
4. กฎของการต่อเติมให้สมบูรณ์ (Closure) คือ การที่คนเรารับรู้ความไม่สมบูรณ์ของภาพว่าเป็นภาพที่สมบูรณ์ได้ (ดูภาพ ก และ จ) เป็นเพราะคนเราเติมช่องว่างให้ตัวเอง และมองเห็นเป็นรูปสี่เหลี่ยมทั้งสองรูปทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นรูปสี่เหลี่ยมที่สมบูรณ์

(ก)

(จ.)

(ฉ.)

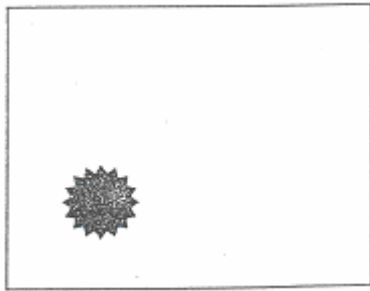
5. กฎของการเติมให้สมบูรณ์ (Prägnanz) การต่อเติมให้สมบูรณ์เป็นกฎโดยทั่วไปของ prägnanz “รูปที่ดี” หรือ “good gestalt” ถ้าคนในคนหนึ่งวาดรูปวงกลมโดยที่เส้นไม่ต่อกันหมด คนที่เห็นจะยังคงมองว่าเป็นรูปวงกลมรูป (ฉ.) แทนที่จะมองเห็นเป็นรูปแบบเรขาคณิตอื่น ๆ นั่นคือการเชื่อมเส้น เพราะทำให้เป็นรูปแบบที่ดีที่สุด เช่นเดียวกับการมองรูป □ (จ.) ที่ จะมองเป็นรูปสี่เหลี่ยมทั้ง ๆ ที่เส้นจริง ๆ นั้นไม่ได้ต่อเนื่องกัน

6. ภาพและพื้น (figure – ground)

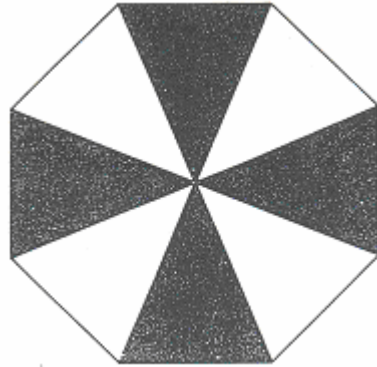
1) ภาพ (figure)

2) พื้น (ground)

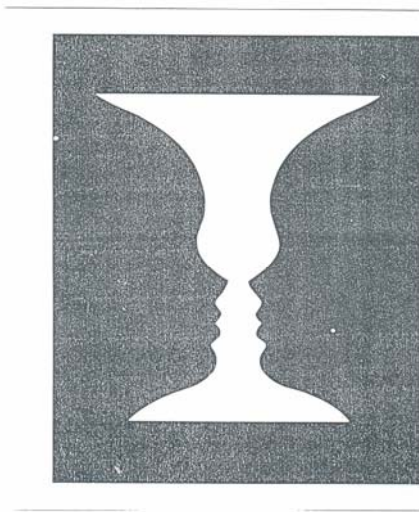
3) ภาพสองนัย (Reversible figure and ground) การเห็นภาพและพื้นสลับกัน

6.1

6.2

6.3

6.4

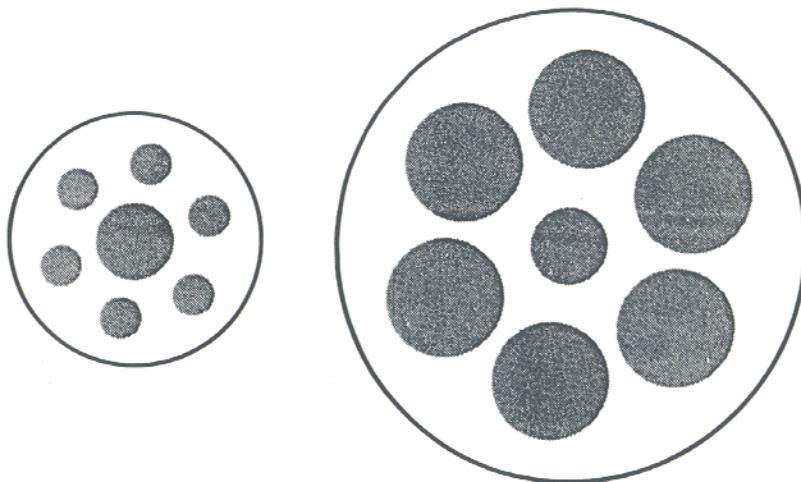
รูปสองนัย

เป็นที่ยอมรับว่าการรับรู้จะมีการรับรู้ในลักษณะของ “ภาพ” (figure) ที่เห็นเด่นออกมาจาก “พื้น” (background) ครุ่นั่งอยู่ที่โต๊ะด้านหน้าห้องเรียนจะถูกรับรู้ในฐานะของ “ภาพ” และสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ในภายในห้องเรียน เช่น กระดานหรือหน้าต่างจะถูกมองว่าเป็น “พื้น” เช่นเดียวกับภาพ 6.1 ถ้ามองสีดำเป็นภาพ สีขาวทั้งหมดจะเป็นพื้น ส่วนภาพที่ 6.2 6.3 และ 6.4 จะเป็นลักษณะของภาพสองนัย คือ สามารถจะเป็นได้ทั้งภาพและพื้นขึ้นอยู่กับความรู้ว่าจะมองสีขาวเป็นภาพหรือสีดำเป็นพื้น ส่วนภาพที่ 6.3 ถ้าสีดำเป็นพื้นจะเห็นภาพแจกันเป็น “ภาพ” และถ้าสีขาวเป็นพื้นจะเห็นเป็นภาพหน้าคน 2 คนหันหน้าเข้าหากัน ส่วน 6.4 จะมองเป็นรูปหน้าคน 2 หน้าหันเข้าหากัน หรือจะเป็นภาพหน้าคน ๆ เดียว ขึ้นอยู่กับการรับรู้ว่าจะมองภาพใดเป็นภาพและพื้น

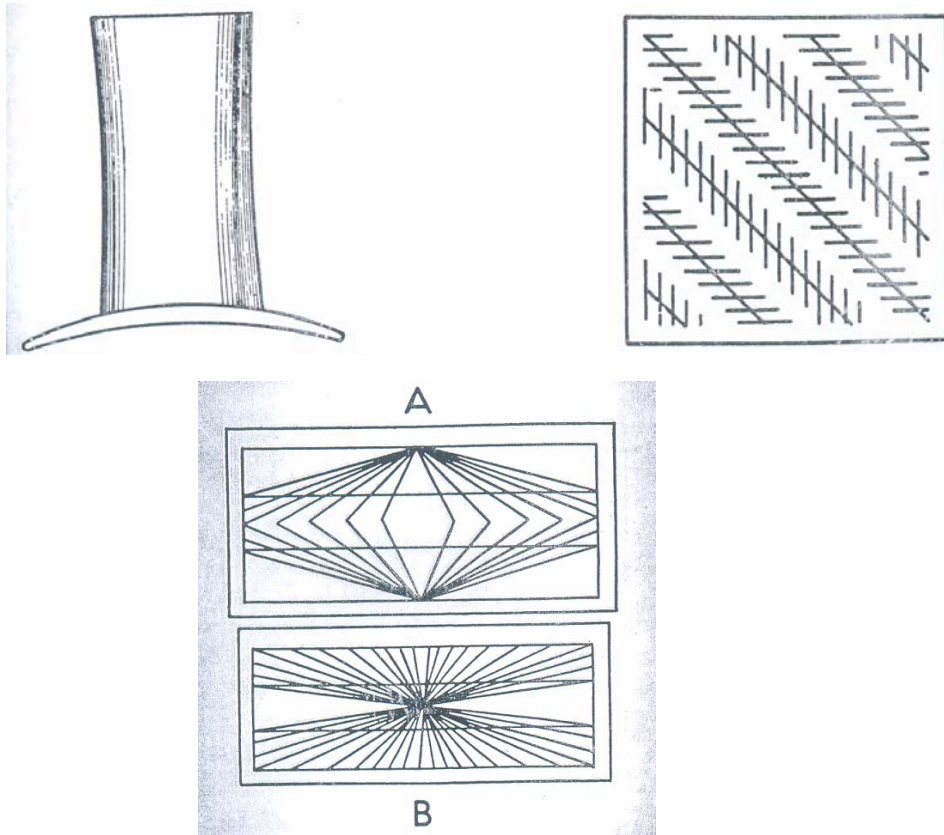
7. Phi – Phenomenon การเปิดปิดไฟตามลำดับโดยมีอัตราความเร็วคงที่และต่อเนื่องกัน ผู้สังเกตการณ์จะเห็นการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งภาพที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในระยะเวลาใกล้เคียงกันมากจะทำให้เกิดการรับรู้ว่าการเคลื่อนที่ของภาพที่เห็นได้ ซึ่งปัจจุบันนำมาใช้ในการสร้างภาพยนตร์

8. ภาพลวงตา (Illusion) การมองเห็นที่ผิดพลาดไปจากที่เป็นจริงเนื่องจาก

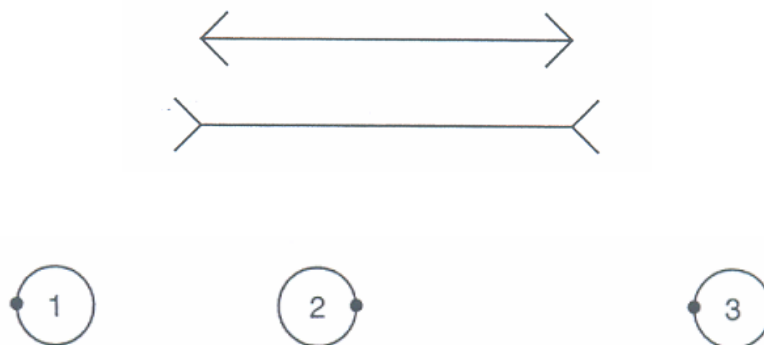
1) ขนาดเปรียบเทียบ

2) การตัดกันของเส้น

3) การต่อเติมเส้น

9. ความคงที่ (Constancy) การรับรู้ของคนเราจะมีการรับรู้ที่คงที่ซึ่งได้แก่

- สี (Color)
- ขนาด (Size)
- รูปร่าง (Shape)

สิ่งเร้าที่มีผลต่อความสนใจ

1. การเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้า (Change of Stimulus)
2. ขนาดของสิ่งเร้า (Size of Stimulus)
3. การเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า (Movement of Stimulus)
4. การเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กัน (Repetition of Stimulus)

เคิร์ท คอฟฟ์กา (Kurt Koffka ค.ศ. 1886-1941)

Principle of Gestalt Psychology

ความแตกต่างระหว่าง geographical และ behavioral environment

Geographical environment is the environment as it “actually is.”

Behavioral environment is the environment that actually determines our behavior and it can be quite different from the geographical environment.

ผู้ชายคนที่ 1 เดินข้ามพื้นราบ ๆ ที่ปกคลุมด้วยหิมะไปหาผู้ชายคนที่ 2 ซึ่งคนที่ 2 เห็นว่าผู้ชายคนที่ 1 กำลังเดินข้ามทะเลสาบซึ่งแข็งใหม่ ๆ และเมื่อผู้ชายคนที่ 1 รู้ว่ากำลังเดินข้ามทะเลสาบซึ่งเป็นน้ำแข็งก็เกิดเป็นโรคหัวใจวายและตาย พฤติกรรมของผู้ชายคนที่ 1 เกิดหัวใจวาย เพราะเขาเกิดความเข้าใจว่าเขากำลังเดินข้ามอะไร (geographical environment) ซึ่งจากตัวอย่าง behavioral environment จะต่างจาก geographical environment เมื่อ geographical environment เข้ามาสู่ behavioral environment ของผู้ชายคนที่ 1 และมีผลต่อผู้ชายคนนี้คือหัวใจวาย

นั่นคือ behavioral environment ทำให้คนเราเกิด “phenomenal world” = extraordinary = lived experienced นั่นคือการที่คอฟฟ์กาพยายามอธิบายว่าคนเราอาจจะเข้าใจพฤติกรรมของตนเองอย่างหนึ่งในขณะที่คนอื่นอาจจะเข้าใจพฤติกรรมของคน ๆ นั้นเป็นอีกอย่าง

What do things look as they do ?

Things do not appear to us as they “really are” as items in the geographical environment. ต้องแยกแยะระหว่าง “distal (actual) stimuli” = things as they exist in the geographical environment จาก proximal stimuli = are the effects that distal stimuli have on the surface of a receptor organ. เช่น ระหว่าง actual คือ การเห็นรูปโต๊ะเป็น □

ซึ่งคอปฟ์ก็ทำให้คำตอบว่า parts of the perceptual field remain in the same relationship to one another as the proximal stimuli changes. นั่นคือรถที่อยู่ใกล้และเปรียบขนาดกับต้นไม้ที่อยู่ใกล้ ถึงจะออกห่างจากรถขนาดของรถยังคงสัมพันธ์กับต้นไม้เหมือนเดิม ซึ่งจากความสัมพันธ์นี้ทำให้ความคงที่คงเดิม

การเจริญเติบโตของจิต (The Growth of the Mind)

การรับรู้ของคนเรามองดูว่าจะมีลักษณะของ “pragnanz” (good form = closure) จากการทำงานของ physical law (phenomenal facts) ซึ่งไม่ใช่ทั้งที่มีมาแต่กำเนิดหรือ การเรียนรู้ แต่เป็นสิ่งที่มิตัดตัวมา อย่างการทดลองกับเด็กที่จะกินนมอุ่นหรือเย็น เด็กสามารถที่จะรับรู้ได้เอง ซึ่งได้แก่ ลักษณะของสีหน้า ท่าทาง ซึ่งจะมีแม้แต่ในเด็กเล็ก ๆ ซึ่งไม่สามารถที่จะอธิบายว่าพฤติกรรมนั้นมาจากประสบการณ์ เพราะดูเหมือนว่าลักษณะนี้จะเกิดขึ้นมาเอง ซึ่งเป็นผลมาจากประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นผลมาจากประสาทสัมผัสรับสัมผัสมาร่วมกับประสาทสัมผัสอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้สึกสนุกสนานมีความสุขหรือความรู้สึกไม่พึงพอใจ

ตัวอย่าง เด็กอายุ 6 เดือน ปฏิกริยาของใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสกับหน้าที่แสดงอาการโกรธ ซึ่งหน้าที่ยิ้มกับโกรธเป็น phenomenal facts สำหรับเด็ก ซึ่งทำไมเด็กรู้ได้และไม่สามารถจะอธิบายในฐานะของการที่เด็กมีประสบการณ์มา นั่นคือการที่เด็กสามารถที่จะรับรู้ตามกฎของเกสตัลท์ คือ “laws of organization”

วูฟแกง โคลเลอร์ (Wolfgang Köhler ค.ศ. 1887 – 1967)

หนังสือสำคัญได้แก่ The Mentality of Apes

งานของโคลเลอร์

The Mentality of Apes

งานทดลองของโคลเลอร์ทดลองกับลิงเกิดความหยั่งรู้ “insight” ซึ่ง insight หมายถึง “the ability to understand the way in which the parts of a situation are related to one another. Insight occurs spontaneously and suddenly, and involved a perceptual restructuring of the situation.”

Insightful problem solving was all-or-none, the animal saw the solution or it did not. เมื่อเปรียบเทียบกับของทอร์นไคท์

Thorndike's cat appeared to him to show no signs of anything you could call insight, and learned to escape by trial-and-error. ทำไมการทดลองของโคเลอร์กับทอร์นไคท์จึงไม่เหมือนกัน เพราะจิตวิทยาเกสตัลท์คิดว่า Thorndike's cat had been placed in a situation in which there was nothing to be understood. How can a cat possibly understand the relation between pulling on a string and escaping from a box, since it is an entirely arbitrary relationship created by the experimenter. All the cat do is respond by trial and error.

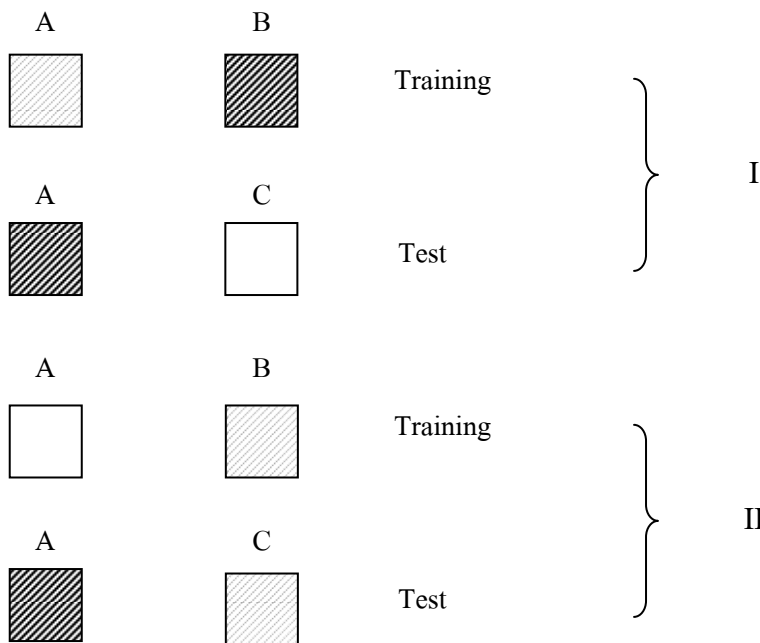
ในความเห็นจากการทดลองของโคเลอร์สรุปว่า When all of the evidence is considered, one become convinced that the ape behave intelligently or had what Köhler call "insight" into the situation.

การหยั่งรู้ "Insight"

เมื่อเผชิญกับปัญหา อินทรีย์จะพยายามมองหาวิธีแก้ไข เมื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นและค้นพบการแก้ปัญหา นั่นคืออินทรีย์เกิด "การหยั่งรู้" (Insight) ในช่วงเวลาก่อนที่จะพบวิธีการในการแก้ปัญหา อินทรีย์จะตั้งสมมติฐานหรือหาโอกาสหรือวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งระยะนี้เหมือนกับการลองผิดลองถูกของทอร์นไคท์ (Trial and error) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อปัญหาถูกแก้ไขได้ การหยั่งรู้ จะเกิดขึ้นและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นทันทีทันใดด้วยเช่นกัน และอินทรีย์จะไม่ต้องทดลองทำหรือค้นหาวิธีการอื่นอีก ถ้าอินทรีย์พบปัญหาอย่างเดิมจะทำได้ทันที โคเลอร์มองดูเรื่องของการหยั่งรู้ ในฐานะที่เป็นการเกิดขึ้นทันทีทันใดและการฝึกไม่สามารถทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้น

ธรรมชาติของการเรียนรู้ (The Nature of Learning)

จากการทดลองของโคเลอร์ที่ให้ไก่จิก

จากการทดลอง I ให้ไก่จิก □ A , B โดย A เป็นสีเทาอ่อน B สีเทาอ่อนแต่เข้มกว่า ให้ไก่จิก A โดยให้ข้าวโพดคั่วใส่ไว้ตรง A ช่วงทำการทดสอบคาดว่าไก่ น่าจะจิก A แต่ไก่กลับจิก C (ถ้าเกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยง) แต่ไก่กลับจิก C ซึ่งมีสีอ่อนกว่า นั่นคือไก่เรียนที่จะจิกสีอ่อนกว่า นั่นคือไก่เกิดความสัมพันธ์ (relationship) ระหว่างสิ่งเร้าและที่ไม่ใช่สิ่งเร้า

ทดลองครั้งที่ II ฝึกให้ไก่จิก A และเมื่อทดสอบไก่จะจิก B เพราะ B สีจะอ่อนกว่า แทนที่จะจิกที่ C นั้นเพราะถึงว่า the ability to take a relationship acquired in one situation and apply it in another situation is call "transposition" Transposition of relationship is what enables someone to transfer what they have learned in one situation to another situation , as in the "area of a parallelogram" problem we considered earlier.

แนวคิดเกี่ยวกับ Isomorphism (The concept of Isomorphism)

Köhler believed that there were parallels between the phenomena of psychology and those of Physics.

สำหรับ Filed Theory "the relation between experience and the brain, which Köhler named isomorphism."

คือข้อสรุปเรื่อง mind-body ของจิตวิทยาเกสตัลท์นั่นเอง “there is no one-to-one relationship between stimuli and percepts , but that the form of experience corresponds to the form or configuration of the stimuli pattern.” สำหรับเกสตัลท์แล้ว “true” relationship of the physical world, but not photographic copies of it. They are not identical in size and shape เหมือนกับรูปแผนที่ถนน-เมื่อมองจะเห็นรูปแผนที่ถนน แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะเห็นเหมือนทุกอย่างจะมีบางส่วนที่ขาดหายไป การเห็นแผนที่ที่อาจจะเป็นแค่ขนาดหรือเส้นของถนน ซึ่งอาจจะไม่ชัดเจนเหมือนที่รูปจริง ๆ เป็นรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ อาจจะไม่มีทั้งนี้ map is “iso” (identical in) morphic (form or shape) it can be used as a guide for travel. Similarly, mental or cognitive map must “mirror” the form of the physical world or life would be chaos.

Isomorphism also free psychology from treating the percept as nothing more than the collection of sensation from which it arises. นั่นคือ we see object they are perceived as objects and not as aggregates of sensation

จิตวิทยาเกสตัลท์มองดูโลกในฐานะของ psychophysical The world of experience is not the same as the physical world. Psychological field represents the perciever’s view of reality. ตัวอย่าง แก้วโบรินอาจจะเป็นสิ่งที่มีค่ามากสำหรับแม่ แต่อาจจะกลายเป็นของที่เหมือนกับ “ขยะ” ของลูกสะใภ้ก็ได้

คำถามท้ายบท

1. จงกล่าวถึงแนวคิดและวิธีการของกลุ่มเกสตัลต์มาตามที่ท่านทราบ
2. อธิบาย perceptual organization ตามแนวคิดของเกสตัลต์
3. อธิบายคำต่อไปนี้มาให้เข้าใจ
 - 3.1 proximity
 - 3.2 continuity
 - 3.3 figure – ground
 - 3.4 phi – phenomenal
 - 3.5 illusion
4. อธิบายเรื่องของ “insight” ตามแนวคิดของโคเลอร์มาให้เข้าใจและคำว่า “insight” เกี่ยวข้องกับเรื่องของการเรียนรู้หรือไม่อย่างไร
5. Isomorphism เกี่ยวข้องกับเรื่องของ mind – body อย่างไรอธิบายให้เข้าใจใหม่